

CSE, TEHATEX | HAVO/VWO 2026

Examenkijwijzer

Kunst en leven

DOCENTENEXEMPLAAR

KUNSTMUSEUM
DEN HAAG

NAAM:	KLAS:
SCHOOL:	DATUM:

Over deze kijkwijzer

In 2026 is het thema van het Centraal Schriftelijk Examen: Kunst en Leven. Een thema dat verschillende interessante vragen oproept. Hoe kijken kunstenaars naar de wereld waarin we leven? Wat zegt een kunstwerk over het leven van de maker? Waar leeft een kunstenaar eigenlijk van, of voor?

De kunstwerken in deze kijkwijzer staan op chronologische volgorde, met daarbij steeds de periode waarin de werken zijn gemaakt.

De periodes die in deze kijkwijzer aan bod komen zijn:

1600-1700 | 1780-1900 | 1900- 1945 | 1990-heden

Goed om te weten

- > In het museum schrijf je met potlood.
- > Haal een clipboard en potlood bij de informatiebalie in de hal.
- > Maak alleen foto's zonder flits.
- > Op de tentoonstelling mag je niets aanraken.

Voor de leerling

- > Je vindt bij ieder werk:
een afbeelding, een introductietekst en een paar opdrachten.
- > De nummers op de plattegrond in de kijkwijzer geven aan waar de kunstwerken te zien zijn.

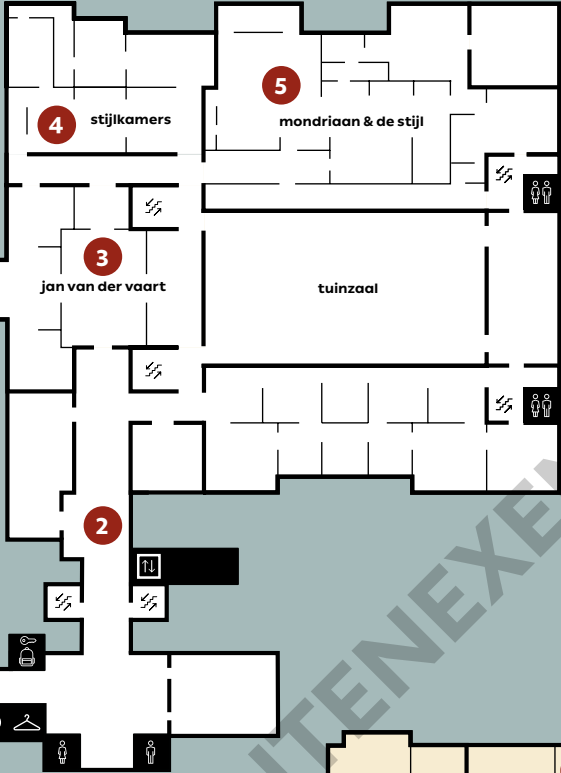
Voor de docent

De inrichting van het museum is aan wisselingen onderhevig. Het kan voorkomen dat een kunstwerk uit deze examenkijkwijzer tijdelijk is verwijderd/verplaatst of dat er na het verschijnen van deze kijkwijzer juist een geschikt werk is opgesteld dat hierin niet vermeld staat.

Neem om het museumbezoek goed te laten verlopen van tevoren contact op met de afdeling Educatie: reserveringen@kunstmuseum.nl.

begane grond

Het nummer van het kunstwerk vind je terug op de plattegrond.

1^e verdieping

1. Het museumgebouw van Berlage

Architect
Hendrik Petrus Berlage (1856 - 1934)

Titel
Kunstmuseum Den Haag

Datering
1935

Materiaal
Diversen

Inventarisnummer
MDIV-41-0985

Buitenaanzicht Kunstmuseum Den Haag direct na de oplevering in 1935

In 1919 kreeg architect H.P. Berlage (1876 - 1934) de opdracht een nieuw museum te ontwerpen. Samen met H. E. van Gelder (1876 - 1934), archivaris en eerste directeur van het Kunstmuseum, realiseerde Berlage een museum dat geheel in dienst stond van de kunst en het publiek.

Zowel Berlage als Van Gelder waren sociaaldemocraten die bepaalde principes tot uitdrukking wilden laten komen in het gebouw.

1. Het museum moest laagdrempelig zijn. Berlage en Van Gelder wilden het museum uitnodigend en toegankelijk maken voor iedereen, niet alleen voor een klein groepje kunstminnend publiek.
2. Elke bezoeker moest eenvoudig en snel de kunstwerken kunnen vinden die hij/zij/hen wilde zien. Dit idee was nieuw. Denk aan de vele musea uit de 19e eeuw, waarin je -net als bij Ikea- door een vastgelegde route langs vele museumzalen komt voordat je de zaal bereikt waarvoor je gekomen bent.
3. Door alle prikkels kun je snel moe worden in een museum. 'Museumvermoeidheid' noemden Berlage en Van Gelder dat. Ze wilden dit voorkomen door alternatieve routes langs kleine kabinetten te maken, om de grote museumzalen heen. Zo kon men bovendien andere delen van het museum bereiken zonder de bezoekers in de grote zalen te storen. Ook varieerde Berlage de afmetingen van de grote zalen.

Bronnen

- Van Es, J. en D. Valentijn. *Het laatste meesterwerk van Hendrik Petrus Berlage*. Uitgeverij Waanders, 2000.
- Singelenberg, P. *Het Haags Gemeentemuseum van H. P. Berlage*. Haags Gemeentemuseum, 1996.
- "Museumdefinitie." ICOM, 2026.

Architect Berlage heeft in het ontwerp van het museum veel rekening gehouden met het publiek. Het tot rust komen van de bezoeker was hierbij een belangrijk aspect. Alleen met rust kun je de geestelijke verheffing ervaren die kunst teweeg kan brengen. Kijk goed naar het exterieur.

1. Welke aspecten van het museum dragen volgens jou bij aan het tot rust komen van de bezoeker?

In overeenstemming met zijn socialistische idealen wilde Berlage een museum dat van en vóór iedereen is. Hij ontwierp het gebouw daarom uitnodigend in plaats van imponerend.

2. Noem 2 aspecten van het ontwerp die hieraan bijdragen.

In de tijd van Berlage werden musea gezien als instituten die zich voornamelijk bezig hielden met het conserveren van cultureel erfgoed. Tegenwoordig is de definitie van een museum veranderd: musea zijn openbaar, toegankelijk en inclusief, met een sterke focus op educatie en kennisuitwisseling.

3. Vind je het museumgebouw van Berlage uitnodigend aanvoelen? Wat zou je nu, in de 21e eeuw, veranderen om het gebouw nog toegankelijker te maken?

In technisch opzicht was het museum in 1935 heel modern. Zo worden de museumzalen verwarmd door stralingswarmte via de muren (panel-heating)

en is de dragende constructie van het gebouw een betonnen skelet.

4. In de Tuinzaal kun je de bakstenen goed bestuderen. Aan het metselverband kun je zien dat de buitenmuren niet dragend zijn. Leg dit uit.

Met advies van de Utrechtse hoogleraar in de natuurkunde L.S. Ornstein ontwikkelde Berlage een speciale vorm van lichtvoorziening voor de vaste muurvitрины en de zalen op de 1e verdieping.

5. Wat is volgens jou bijzonder aan de lichtvoorziening van het museum en hoe kun je dit zien?

Notities

Blank lined area for notes.

DOCENTENEXEMPLAAR

DOCENTENEXEMPLAAR

© Kunstmuseum Den Haag

Januari 2026

Afdeling Educatie

Tekst: Adjoa Kpeto

Vormgeving: Alicia Schuurin

De afdeling Educatie van het Kunstmuseum Den Haag staat niet in voor de juistheid van de inhoud van de voor deze kijkwijzer als bron gebruikte websites en publicaties en neemt geen verantwoordelijkheid voor de gevolgen van eventuele fouten in deze kijkwijzer.

